

Aleksandra JOŃCA, BPB, U M St. Warszawy

Zagadnienia z zakresu finansów samorządu wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

Najważniejsze zagadnienia w zakresie finansów:

1. Na podstawie art. 12 samorząd może wydatkować własne środki na pomoc obywatelom Ukrainie którzy przybyli na terytorium Polski z powodu działań wojennych. Wg tego przepisu samorząd może pokrywać wydatki na zakwaterowanie, wyżywienie, transport, zapewnienie środków czystości i higieny osobistej i innych produktów.
2. W myśl art. 98 ustawy zostały usankcjonowane wydatki samorządu poniesione od 24 lutego 2022r. na pomoc obywatelom Ukrainy i wsparcie społeczności regionalnych.
3. Przy BKG ma być utworzony Fundusz Pomocy – art. 14 ustawy (podobne działania jak Fundusz covid) w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w szczególności obywatelom Ukrainy dotkniętym konfliktem zbrojnym w tym zadań realizowanych na terytorium Polski jak i poza nim.

Środki gromadzone są na wyodrębnionym rachunku bankowym, ma być opracowany plan finansowy tego rachunku, oraz co kwartał mają być sporządzane raporty o niewykorzystanych środkach.

Fundusz pokrywa wydatki za okres od 24 lutego do 31 grudnia 2022r. Środki mogą być przeznaczone na finansowanie, dofinansowanie realizacji zadań oraz zwrot wydatków i kosztów poniesionych również w przypadku gdy ustawa wskazuje, że finansowanie zadania będzie z dotacji z budżetu państwa.

4. Klasyfikowanie środków z Funduszu Pomocy po stronie dochodowej w budżetach samorządu podobnie jak było z funduszem covid (środki z funduszu nie stanowią dotacji w rozumieniu ustawy o finansach publicznych) – przed ew. zmianą klasyfikacji budżetowej i wprowadzeniem nowych, dedykowanych paragrafów do tego funduszu pomocy, tj. w następującej klasyfikacji:

2700	Środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących gmin, powiatów (związków gmin, związków powiatowo-gminnych, związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł
6290	Środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin, powiatów (związków gmin, związków powiatowo-gminnych, związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł

W budżecie dodatkowo konieczność opracowania załącznika, który określi dochody i wydatki dot. zadań realizowanych z Funduszu Pomocy (art. 112, art. 237 ustawy o finansach publicznych szczególnie zasady wykonywania budżetu). Konieczność wyodrębnienia w ewidencji księgowej operacji finansowych w powyższym zakresie w celu sporządzenia sprawozdań finansowych, innych rozliczeń oraz opracowania planu finansowego dla wydzielonego rachunku dochodów pochodzących ze środków Funduszu Pomocy (wg klasyfikacji budżetowej: dział, rozdział, paragraf).

Klasyfikacja wydatków zgodnie z ich przeznaczeniem (np.: pomoc społeczne – dział 852, pozostałe zadania – dział 853, oświata i wychowanie – dział 801, edukacyjna opieka wychowawcza – dział 854 itp.).

5. Samorządowy zakład budżetowy realizujący zadania z zakresu pomocy może otrzymać dotację która przekroczy 50 % kosztów jego działalności (art. 108).
6. Poluzowanie reguły art. 242, tj. ustalając relację, o której mowa w art. 242 planowane wydatki bieżące pomniejsza się o planowane wydatki bieżące ponoszone w celu realizacji zadań związanych z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem, w jakiej nie są one finansowane środkami publicznymi otrzymanymi przez jednostkę na ten cel (art.110).
7. Poluzowanie art.243, tj. ustalając relację ograniczającą wysokość spłaty długu jednostki samorządu terytorialnego na rok 2023 i lata kolejne, wydatki bieżące budżetu tej jednostki podlegają pomniejszeniu o wydatki bieżące poniesione w celu realizacji zadań związanych z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa w części, w jakiej nie są one finansowane środkami publicznymi otrzymanymi przez jednostkę na ten cel (art.110).

8. Na podstawie art. 111 ustawy organ stanowiący może upoważnić zarząd w celu realizacji zadań związanych z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, do:
- 1) dokonania zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w tym dokonywania przeniesień wydatków między działami klasyfikacji budżetowej;
 - 2) dokonywania czynności, o których mowa w art. 258 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
 - 3) dokonywania zmian w wieloletniej prognozie finansowej oraz w planie wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego związanych z wprowadzeniem nowych inwestycji lub zakupów inwestycyjnych przez jednostkę, o ile zmiana ta nie pogorszy wyniku budżetu tej jednostki.
9. Dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań związanych z pomocą mogą być wyższe niż 80% kosztów realizacji zadań (art. 113);
10. Na zadania oświatowe samorząd może otrzymać środki z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej lub Funduszu (art. 50);
11. Z budżetu państwa mogą być przekazywane dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej, np.: na jednorazowe świadczenie pieniężne dla obywatela Ukrainy – 300 zł na wyżywienie zakup środków higieny osobistej i inne wydatki (samorząd na koszty obsługi tego zadania otrzyma 2 %), na zapewnienie pomocy psychologicznej, na sprawy obywatelskie, w tym na wykonanie fotografii związane z wydaniem dowodu osobistego obywatelowi Ukrainy. Ponadto samorząd będzie udzielał świadczenia pieniężnego podmiotom, w tym z osobom fizycznym prowadzącej gospodarstwo domowe które zapewni zakwaterowanie i wyżywienie obywatelowi Ukrainy na okres nie dłuższy niż 60 dni (40 zł dziennie dla 1 osoby).
12. W myśl spec ustawy (art. 73 dla gminy) samorządy mogą udzielać pomocy, w tym finansowej społecznościom lokalnym innych państw. Podstawą udzielenia pomocy jest uchwała organu stanowiącego (w klasyfikacji budżetowej **brak jest odpowiedniego paragrafu wydatkowego** – obecny paragraf wydatki bieżące np. 271 – brzmi: dotacja celowa na pomoc finansową udzieloną między JST na dofinansowanie własnych zadań bieżących).
13. Dokonano zmiany w ustawie o finansach publicznych w art. 249 polegającej na dodaniu możliwości ujmowania w planie finansowym samorządowej jednostki budżetowej, innej niż urząd marszałkowski, starostwo powiatowe, urząd gminy, dotacji związanych z realizacją programów operacyjnych oraz innych dotacji, w tym udzielane na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadania publicznego organizacjom pozarządowym (art. 83) – **powyższa możliwość jest sprzeczna z innymi zapisami ustawy, dlatego też zapis może być martwy**;
14. Na podstawie art. 112 ustawy rada miasta na prawach powiatu może podjąć uchwałę w sprawie zadań wybranych z trybie budżetu obywatelskiego – w zakresie:
- nieprzeprowadzania konsultacji do zadań przewidzianych do realizacji w 2024 r.,
 - zawieszenia konsultacji do zadań przewidzianych do realizacji w 2023 r. wraz z określeniem zasad i harmonogramu postępowania ze zgłoszonymi projektami przewidzianymi na 2023 r.,
 - zawieszenia w 2022r. realizacji niektórych zadań, poza zadaniami które zostały rozpoczęte.
15. W ustawie są wymienione zadania przewidziane do realizacji przez samorząd bez precyzyjnego zapisu zapewniającego finansowanie z budżetu państwa, tj.:
- w zakresie refundacji obniżki w opłatach za żłobki,
 - w zakresie świadczeń z pomocy społecznej,
 - sprawienia pogrzebu obywatelom Ukrainy,
 - pobytu w domu pomocy społecznej,
 - dowozu uczniów ukraińskich do szkół,
 - stypendiów socjalnych dla uczniów ukraińskich.